

MINACHTING VOOR HET ALLEDAAGSE FRISO DE ZEEUW

Onlangs mocht ik met een zaal vol jonge architecten discussiëren over de ontwikkeling van hun vak en hun beroepsperspectieven. De BNA (Bond van Nederlandse Architecten) organiseert van tijd tot tijd deze ontmoetingen. Ook de gevolgen van de huidige crisis kwamen uiteraard ter sprake. Mijn stelling is dat architecten (en ook stedenbouwkundigen) zich in het algemeen te veel concentreren op het bijzondere. De opleidingen stimuleren dat. Bijzondere vormen, functies, materiaalgebruik en plekken. Hun iconen zijn Sterarchitecten die daarin excelleren en die zich een daarbij kenmerkend behorend lompe gedrag kunnen (of konden?) veroorloven. In de wereld van ontwerpers lijkt vaak minachting voor het alledaagse te bestaan. Men verdiept zich onvoldoende in de wensen van opdrachtgevers en eindgebruikers. De ontwerper heeft zeker ook een culturele opdracht, maar is geen kunstenaar. Een stelling die nu weer voor grote opwinding zorgde is dat het internationaal vermaarde Dutch Design alleen tot bloei kon komen, dankzij het feit dat in ons land de nieuwbouwm Markt van woningen een aanbiedersmarkt was, waarin een coalitie van overheid, architecten en soms ontwikkelaars innovatieve artistieke ontwerpen aan huurders en kopers kon opdringen.

Vanuit de zaal bracht een jonge architecte naar voren dat ontwikkelaars alleen maar makkelijk in de markt liggende typen eengezinswoningen op de markt brengen in een even gemakkelijke vormgeving. Juist daarom hebben de mensen hebben dus niets te kiezen. Daarna volgde een heftig debat, gedeeltelijk met een hoog clichématig gehalte. Een levendige avond was gegarandeerd. Maar als we verder willen komen, moeten we ook in de nuance en wederzijds respect zoeken. Gelukkig kwamen die ook aan bod. Natuurlijk gaat het er niet om dat architecten eendimensionaal vertalen wat de massa wil. Dat leidt tot een simplistische Rita Verdonk-ideologie ('ik doe wat de mensen willen'). Naar een woord van Denys Lasdun: 'Een architect geeft zijn opdrachtgevers iets waar

hij niet om heeft gevraagd, maar herkent als datgene wat hij altijd al wilde hebben.' Bovendien kun je een boerderette of een jaren-dertigwoning met stijl, in juiste verhoudingen en detaillering ontwerpen of je kunt hem compleet verkloten. Mijn adviezen aan de jonge ontwerpers luidde: leg minder accent op innovatie in vormgeving en meer op vernieuwing in techniek, bouw- en exploitatiekosten en duurzaamheid. De winnende ontwerper van morgen is bovendien goed in communicatie en procesmanagement, onvermijdelijke competenties in het gecompliceerde ontwikkelings- en bouwproces van vandaag.

Helpt de Architectuurnota ons in dit debat? Nee, dat is toch verhaal voor het eigen wereldje dat geen verbanden weet te leggen met andere domeinen. Kan de Rijksbouwmeester hierin de rol spelen? Liesbeth van der Pol stelt dat 'het ontwerp' weer een centrale rol bij de vormgeving van onze gebouwde en ongebouwde omgeving moet spelen. Als je wat met haar doorpraat blijkt dat zij daar niet monomaan in staat. Zij gaat in op mijn kritiek op de wijze waarop wij ontwerpers opleiden en 'africhten'. Zij zegt ook 'dat we in de hoogtijdagen van Dutch Design het gebouw wel teveel als object hebben gezien'. En zij bezigt bij voorbeeld het woord 'gezellig' als zij spreekt over de inrichting van de publieke ruimte. Veel ontwerpers krijgen dat woord echt niet over de lippen. Zij onderneemt actie om architecten de bevrijden uit de Europese aanbestedingsterreur. Het klinkt allemaal niet gek. Ook de reacties tijdens en na afloop van de bonte avond met de jonge ontwerpers stemmen tot gematigd optimisme. Misschien was het wel onnodig om eerst de kat weer zo hoog in de gordijnen te jagen.

Mr Friso de Zeeuw is directeur Nieuwe Markten van Bouwfonds en praktijk-hoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft